

TKP'nin Yeniden Örgütlenmesi¹⁶

Separat kararından sonra, 1937 başlarında TKP'nin Dış Büro üyeleri, yeni yasal çalışma ortamını sağlama ödeviyle Türkiye'ye dönmüşler, Dr.Şefik Hüsnü ise önce Polonya'ya ve Fransa'ya gitmiştir. 22 Nisan 1937'de Marat (Laz İsmail/Bilen) Moskova'ya gelmiştir. Onun Türkiye'den ayrılırken partiye haber vermediği ve gizli matbaanın bulunduğu parti evinin anahtarını hiç kimseye bırakmadığı yolunda söylentiler vardır. Komintern Kadro Şubesinde Temmuz 1937'de Gölöjan imzasıyla KEYK'e yazılan "Karakteristika" da (kişilik araştırma raporunda), onun Türkiye'de ağır hasta olduğu, polis tarafından şiddetle arandığı, tutuklanırsa 5 yıl hapse mahkûm olma tehdidi altında bulunduğu, "davaya bağlılığının kişisel örneğini defalarca verdiği" belirtilmekte ve Marat'ın SSCB'ne gelişi "bizim iznimize oldu" denilmektedir.¹⁷ Bu ifade, yukarıda değinilen söylentileri doğrular nitelik taşıyor.

28 Mayıs 1937'de Wilhelm Pieck Georgi Dimitrov'a yazdığı "tamamen gizli" bir yazıda, "Ferdi"(Dr.Ş.H.Değmer)'in Moskova'dan ayrılmadan önce, KEYK nezdinde parti temsilcisi olarak Marat'ın kabul edilmesini önerdiğini, Sıtkı'nın da [Reşat Fuat Baraner] buna taraftar olduğunu söylediğini belirtmekte ve "Ben de senin buna razı olmanı ve kaleme Marat'la ilgili haber vermeni diliyorum" demektedir.¹⁸ Bu öneri, KEYK Sekreteryasınca 21 Haziran 1937 günü uçar oyla (el kaldırma yoluyla) kabul edilmiş ve karar gerekçesinde "TKP MK önerisi gereğince" denilmiştir.

Ferdi ile Marat'ın imzasını taşıyan 20 Haziran 1937 tarihli bir dilekçe ile TKP Geçici Merkez Yönetiminin Halim(Hasan Âli Ediz)'in sekreterliği altında Aydın (Zeki Baştımar) ve Vazof'tan oluşması önerilmiştir. (Oysa Pieck'in yukarıda anılan yazısında, Ferdi ile Marat'ın isteğiyle, -1.8.1931 tarihli Savaş karşıtı bildiriler yüzünden hapse mahkûm olmuş bulunan- Halim'in yerine, MK Sekreterliğine Sıtkı'nın atanması önerilmekteydi.) 1 Temmuzda KEYK Sekreterlerinin uçar oyla onayladıkları bu atama kararına göre, Ferdi de Avrupa'dan Türkiye'ye dönünce geçici yönetime katılacaktır.

(Eczacı Vasıf)

¹⁶ Bu bölüm, Bilâl Şen'in yaptığı çalışmadan özetlenmiştir.

¹⁷ F.495, Op.18, D.1206, Protokol No. 155.

¹⁸ F.495, Op.18, D.1208, L.5. →